

STRAFBARE DISCRIMINATIE IN BEELD 2024

OVERZICHT VAN DE DISCRIMINATIECIJFERS VAN HET OPENBAAR MINISTERIE

OPENBAAR MINISTERIE

INHOUDSOPGAVE

1

Inleiding

p. 3

2

Samenvatting

p. 4

3

De strafrechtelijke
aanpak van
discriminatie

p. 5

4

Opvallend in 2024

p. 7

5

Een greep uit de zaken
van de parketten

p. 9

6

De betekenis van
de cijfers

p. 11

7

De specifieke
discriminatiefeiten

p. 14

8

De codis-feiten

p. 21

9

Bijlage

p. 27

1 INLEIDING

Discriminatie is een uiting van onverdraagzaamheid tegenover bepaalde mensen en groepen vanwege hun persoonskenmerken. Het komt op verschillende manieren en op allerlei maatschappelijke terreinen tot uiting. In verschillende wetten zijn daarom regels opgenomen om de samenleving tegen discriminatie te beschermen. Het Openbaar Ministerie (OM) is belast met de aanpak van de vormen van discriminatie die strafbaar zijn gesteld in het Wetboek van Strafrecht.

Discriminatie is niet zonder gevolgen. Mensen kunnen hierdoor ervaren dat zij niet zichzelf kunnen zijn of dat zij vanwege hun persoonskenmerken worden belemmerd in hun deelname aan het maatschappelijk verkeer. Discriminatie kan er ook toe leiden dat groepen door anderen als minderwaardig worden gezien en zelfs dat

geweld tegen hen legitiem wordt geacht. Discriminatie raakt zodoende niet alleen individuen of groepen mensen met gemeenschappelijke kenmerken, maar de gehele maatschappij. De strafrechtelijke aanpak van discriminatie is daarom een prioriteit binnen het OM, dat hiermee een duidelijk signaal afgeeft: discriminatie wordt niet getolereerd.

De *Aanwijzing discriminatie* geeft een kader voor de strafrechtelijke aanpak van discriminatie.¹ In deze aanwijzing wordt onder andere bepaald dat het Landelijk Expertisecentrum Discriminatie (LECD) jaarlijks rapporteert over de discriminatiezaken die door het OM zijn behandeld. Het OM voldoet hieraan door ieder jaar het rapport *Strafbare Discriminatie in Beeld* (voorheen: *Cijfers in Beeld*) uit te brengen.

Strafbare Discriminatie in Beeld maakt voor de parketten en het College van procureurs-generaal inzichtelijk hoeveel discriminatiefeiten er in een jaar door het OM in behandeling zijn genomen en om wat voor feiten het gaat. Met de gegevens uit *Strafbare Discriminatie in Beeld* kan het OM de strafrechtelijke aanpak van discriminatie beter vormgeven. Tevens wordt met *Strafbare Discriminatie in Beeld* de minister van Justitie en Veiligheid geïnformeerd over de aanpak van strafbare discriminatie, onder andere ten behoeve van het verstrekken van informatie aan diverse nationale en internationale organisaties. Bovendien, wordt hiermee ook de maatschappij geïnformeerd over de aanpak van discriminatie door het OM.

¹ Aanwijzing discriminatie, *Staatscourant* 2018, 68988.

2 SAMENVATTING

Met het rapport *Strafbare Discriminatie in Beeld 2024* wordt inzicht gegeven in het aantal specifieke discriminatiefeiten² dat in 2024 door het OM is beoordeeld en afgedaan en in het aantal in behandeling genomen commune feiten met een discriminatieaspect (kortweg codis-feiten) van het afgelopen jaar. Specifieke discriminatiefeiten zijn de feiten die strafbaar zijn op grond van een van de artikelen uit het Wetboek van Strafrecht (Sr) die specifiek gaan over discriminatie.³ Bij codis-feiten gaat het om commune delicten, zoals eenvoudige belediging, bedreiging of mishandeling, waarbij een discriminatieaspect heeft meegespeeld.

Instroom en afdoening specifieke discriminatiefeiten

In 2024 nam het OM in totaal 160 specifieke discriminatiefeiten in behandeling. De meeste feiten hadden betrekking op de discriminatiegrond *ras* (91 registraties; 42%). Dit is een stijging ten opzichte van 2023. De discriminatiegrond *antisemitisme* werd 80 keer geregistreerd (37%). Deze daling ten opzichte van het voorgaande jaar is te verklaren door de hoge instroom in 2023 van voetbalgerelateerde feiten met een antisemitisch karakter. Evenals de voorgaande jaren betrof het overgrote

deel van alle ingekomen specifieke discriminatiefeiten groepsbelediging, artikel 137c Sr (111 feiten). De meeste feiten werden gepleegd op het internet (55 feiten; 34%). In 2024 stroomden de meeste discriminatiefeiten in bij het parket Amsterdam (44 feiten). Er werd door het OM over 212 specifieke discriminatiefeiten een beslissing over de afdoening genomen.

Instroom codis-feiten

In 2024 zijn er 523 codis-feiten geregistreerd door het OM, dit is een stijging ten opzichte van voorgaande jaren. Deze stijging is bij bijna alle parketten van het OM terug te zien. Net als in de voorgaande jaren is *ras* de meest voorkomende discriminatiegrond (252 registraties; 39%), gevolgd door *hetero- of homoseksuele gerichtheid* (214 registraties; 33%). Het merendeel van de codis-feiten dat door het OM werd ingeschreven, betrof belediging van een individu (artikel 266 Sr, 338 feiten). De meeste codis-feiten werden gepleegd tegen personen die aan het werk waren (262 feiten; 50%), waarvan 193 feiten waren gericht tegen personen met een publieke functie, zoals politieagenten of boa's.

² In *Strafbare Discriminatie in Beeld* wordt gerapporteerd over **feiten** en niet over **zaken**. Zie de toelichting bij Betekenis van de cijfers.

³ Artikel 137c, 137d, 137e, 137f, 137g en 429quater Sr.

3 DE STRAFRECHTELIJKE AANPAK VAN DISCRIMINATIE

3.1 Discriminatieverbod in het Wetboek van Strafrecht

Het verbod op discriminatie is op verschillende plekken in de Nederlandse wet opgenomen; bijvoorbeeld in de Grondwet, de Algemene wet gelijke behandeling, het Burgerlijk Wetboek en het Wetboek van Strafrecht. Al deze wetten hebben een eigen werking en reikwijdte. Het OM houdt zich alleen bezig met strafbare discriminatie. Strafbare discriminatie kan worden onderverdeeld in twee soorten strafbare feiten: de specifieke discriminatiefeiten uit het Wetboek van Strafrecht en de commune feiten met een discriminatieaspect (kortweg codis-feiten) zoals nader omschreven in de *Aanwijzing discriminatie*.⁴

Specifieke discriminatiefeiten

De specifieke discriminatiefeiten vallen onder de artikelen uit het Wetboek van Strafrecht die betrekking hebben op discriminatie. Dit zijn groepsbelediging (artikel 137c Sr); aanzetten tot haat, discriminatie of geweld (artikel 137d Sr); het verspreiden van uitingen of voorwerpen die beledigend zijn of die aanzetten tot haat, discriminatie of geweld (artikel 137e Sr); opzettelijke rassendiscriminatie

in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf (artikel 137g Sr); het deelnemen of verlenen van steun aan discriminatie (artikel 137f Sr); en (niet opzettelijk) discrimineren in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf (artikel 429quater Sr).⁵ Op 1 oktober 2024 is aan artikel 137c Sr een nieuw lid toegevoegd, waarin het vergoelijken, ontkennen of bagatelliseren van bepaalde internationale misdrijven strafbaar is gesteld.

De specifieke discriminatieartikelen zijn onder te verdelen in uitingsdelicten en uitsluitingsdelicten. Bij uitingsdelicten (artikel 137c, 137d en 137e Sr) gaat het om strafbare uitingen in het openbaar gedaan, zoals een mondelinge uitspraak, een bericht op sociale media of een afbeelding op een spandoek. De uitsluitingsdelicten (artikel 137g en 429quater Sr) maken het strafbaar om personen feitelijk uit te sluiten in het sociaal economisch verkeer, zoals het niet toelaten van iemand in een horecagelegenheid omdat deze persoon een hoofddoek draagt.

In ieder specifiek discriminatieartikel is een beperkt aantal discriminatiegronden opgenomen.

Discriminatiegronden zijn de kenmerken op grond waarvan iemand wordt gediscrimineerd, zoals *seksuele gerichtheid* of *godsdiens*. Er is alleen sprake van een strafbaar feit als het gaat om een (of meer) van de genoemde gronden die zijn opgenomen in het wetsartikel waaraan een feit wordt getoetst. Zo is groepsbelediging niet strafbaar als men zich beledigend uitlaat over een groep mensen wegens hun geslacht, omdat dit in artikel 137c Sr niet als discriminatiegrond is opgenomen.

Codis-feiten

Het OM spreekt van een codis-feit als het discriminatieaspect een rol heeft gespeeld bij het plegen van een commune delict, zoals vernieling, mishandeling of belediging. Het discriminatieaspect kan een rol spelen als het motief of de aanleiding tot het plegen van het commune feit, of kan worden gebruikt om het delict indringender te plegen. Als bijvoorbeeld tijdens een mishandeling door de verdachte wordt gescholden met discriminerende woorden zoals 'vuile homo', dan wordt dat in het onderzoek betrokken als een mogelijk discriminatieaspect.

⁴ In maart 2025 is het wetsvoorstel 'discriminatoire aspect als strafverzwarringsgrond' (artikel 44bis Sr) aangenomen door de Eerste Kamer. Deze nieuwe bepaling is nog niet in werking getreden en komt daarom in dit rapport over 2024 niet aan bod.

⁵ Zie voor een beschrijving van deze artikelen de bijlage. In artikel 90quater Sr is de definitie van het begrip 'discriminatie' weergegeven. Dit artikel bevat geen strafbepaling, maar is voor de volledigheid wel in de bijlage opgenomen.

Er is alleen sprake van een discriminatieaspect als dit te herleiden is naar een van de discriminatiegronden die worden genoemd in artikel 137c Sr. Dit zijn de gronden *ras, godsdienst of levensovertuiging, hetero- of homoseksuele gerichtheid* en *lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap*. Als het discriminatieaspect betrekking heeft op genderidentiteit die niet correspondeert met het geboortegeslacht, dan wordt dit ook als een codis-feit gezien.⁶

Als het OM van oordeel is dat er sprake is van een codis-feit, dan moet het discriminatieaspect door de officier van justitie in het requisitoir worden benadrukt. Ook moet het als strafverzwarende omstandigheid in de eis worden betrokken.⁷ Een discriminatieaspect staat overigens niet in de tenlastelegging en hoeft daarom niet te worden *bewezen*; het discriminatieaspect moet wel *aannemelijk* zijn om een hogere strafeis te kunnen rechtvaardigen.

3.2 Het OM en de aanpak van strafbare discriminatie

Het OM heeft de taak om strafbare feiten op te sporen, te beoordelen en te vervolgen als deze bewijsbaar zijn. Daarbij werkt het OM nauw samen met de politie. Deze samenwerking, waarbij de officier van justitie het opsporingsonderzoek leidt, moet ervoor zorgen dat de

meest passende reactie volgt op strafbare en bewezen feiten, dat recht wordt gedaan aan de slachtoffers en dat voor derden zichtbaar wordt hoe door het OM wordt gereageerd op het plegen van strafbare feiten.

Discriminatiezaken kunnen complex zijn vanwege de spanning tussen verschillende grondrechten, die hierbij vaak tegenover elkaar komen te staan: denk hierbij aan de vrijheid van meningsuiting, de vrijheid van godsdienst en het recht om gelijkwaardig behandeld te worden. Deze grondrechten zijn ook vastgelegd in het *Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden* (EVRM). Bij de beoordeling van discriminerende uitingen weegt het OM de verschillende grondrechten zorgvuldig tegen elkaar af. Alleen onder bepaalde omstandigheden mogen de vrijheid van meningsuiting en vrijheid van godsdienst worden ingeperkt, bijvoorbeeld als er wordt aangezet tot haat of geweld.

De beleidsregels voor de opsporing en vervolging van strafbare discriminatie zijn vastgelegd in de *Aanwijzing discriminatie*. Het uitgangspunt hierbij is dat steeds moet worden bekeken of de inzet van het strafrecht de beste oplossing biedt. Het strafrecht moet in discriminatiezaken worden beschouwd als een ultimatum remedium, het laatste redmiddel. Als blijkt dat in een zaak andere dan

strafrechtelijke middelen passender zijn, zoals bemiddeling, dan kan strafrechtelijke inzet achterwege blijven. Het OM werkt daarom nauw samen met andere instanties. Zo hebben alle parketten periodiek overleg met de politie en antidiscriminatiebureaus.

Om strafbare discriminatie optimaal te kunnen aanpakken, heeft het OM sinds 1998 het Landelijk Expertisecentrum Discriminatie (LECD), dat is ondergebracht bij het arrondissementsparket Amsterdam. Daarnaast heeft ieder parket van het OM een of meerdere discriminatieportefeuillehouders; zij zijn binnen hun parket het aanspreekpunt voor iedere medewerker die een discriminatiezaak moet beoordelen. De discriminatieportefeuillehouders kunnen bij het LECD terecht voor advies en informatie, vanaf het moment dat een aangifte bij het OM binnenkomt tot aan de zitting bij de hoogste rechter. Het LECD houdt zich daarnaast bezig met het opbouwen en bijhouden van jurisprudentie en signaleert actuele ontwikkelingen op het gebied van strafbare discriminatie. Ook draagt het LECD bij aan de ontwikkeling van het landelijk OM-beleid inzake de aanpak van strafbare discriminatie. Naast de taken als expertisecentrum behandelt het LECD zelf discriminatiezaken die moeten worden beoordeeld en afgedaan.

⁶ Die discriminatiegrond geslacht komt in artikel 137c Sr niet voor. In de Aanwijzing discriminatie is wel vastgelegd dat indien het discriminatieaspect is gelegen in een genderidentiteit die anders is dan het geboortegeslacht, het onderliggende commune feit wordt beschouwd als een commun delict met een discriminatieaspect.

⁷ Aanwijzing discriminatie, *Staatscourant* 2018, 68988.

4 OPVALLEND IN 2024

4.1 Oorlog Israël-Hamas

Er zijn bij het OM in 2024 in totaal 37 feiten ingestroomd die in verband staan met het conflict tussen Israël en Hamas sinds 7 oktober 2023. Het ging hierbij om 11 specifieke feiten en 26 codis-feiten, waarvan in totaal 5 feiten werden gepleegd tijdens een demonstratie. In 31 gevallen ging het om gedragingen tegen of uitingen over (personen uit) Israël of met een Joodse afkomst, hierbij is de discriminatiegrond *antisemitisme* geregistreerd. Een voorbeeld is een verdachte die op sociale media een foto verspreidt waarbij een vergelijking wordt gemaakt tussen de Tweede Wereldoorlog en de oorlog tussen Israël en Hamas. Het OM heeft deze aangifte geseponeerd, omdat kritiek op de staat Israël in beginsel geen strafbare discriminatie oplevert. In 10 gevallen ging het om gedragingen tegen of uitingen over moslims of (personen afkomstig uit) Palestina, waarbij afhankelijk van het geval de discriminatiegrond *ras* of *godsdienst* is geregistreerd. Een voorbeeld hiervan is een moslima die uit het niets wordt aangesproken op straat door een voor haar onbekende vrouw. De verdachte roept “*fuck Palestine* en *fuck Gaza*” tegen de moslima, slaat haar en probeert haar hoofd doek af te trekken. De verdachte heeft een

gevangenisstraf van 8 weken opgelegd gekregen. De uitspraak is nog niet onherroepelijk.

4.2 Ajax – Maccabi Tel Aviv

Op 7 november 2024 speelde de Amsterdamse voetbalclub Ajax tegen de Israëlische club Maccabi Tel Aviv een wedstrijd voor de UEFA Europa League. In de avond voor en na de wedstrijd ontstonden op meerdere plekken in Amsterdam ongeregelde heden, mede vanwege spanningen over de oorlog tussen Israël en Hamas. Hierbij werden ook discriminatoire uitingen gedaan, met name in een openbare groepschat op WhatsApp. Dit heeft in 2024 geleid tot de instroom van 4 specifieke feiten ten aanzien van drie verdachten, waarbij het in alle gevallen ging om groepsbelediging van Joden. Twee verdachten zijn voor deze feiten door de rechtbank veroordeeld, één verdachte werd ontslagen van alle rechtsvervolging. Alle verdachten zijn in hoger beroep gegaan. Het onderzoek naar de ongeregelde heden rondom deze wedstrijd loopt nog; het is mogelijk dat in 2025 nog discriminatiefeiten instromen of zijn ingestroomd.⁸

4.3 Online discriminatie

In 2024 registreert het OM bij 55 specifieke feiten en 30 codis-feiten de pleegplaats ‘internet’. Hiermee wordt bedoeld dat de uitingsdelicten online zijn begaan. Dit is een stijging ten opzichte van voorgaande jaren. Opvallend aan deze feiten is dat ruim een derde van de verdachten hun uitingen deden vanuit extreemrechts gedachtegoed.

Discriminatie op internet doet zich onder andere voor op digitale communicatiediensten zoals Telegram en WhatsApp. Hierbij kan worden gedacht aan openbare groepen waarin discriminatoir gedachtegoed wordt verspreid. Een voorbeeld is een man die in een rechts-extremistische Telegramgroep herhaaldelijk discriminatoire uitingen doet over Joden en mensen met een zwarte huidskleur, waaronder “*white blood is more precious than some crying jews*” en “*if some negro has a house there, just have random nightly drive by with bricks lol*”. De verdachte, die al eerder is veroordeeld voor soortgelijke delicten, heeft van de rechtbank drie maanden gevangenisstraf gekregen voor opruiing, groepsbelediging en aanzetten tot haat, discriminatie en geweld. Hij is in hoger beroep gegaan tegen dit vonnis, de zitting voor het hoger beroep moet nog gepland worden.

⁸ [Update onderzoek ongeregelde heden Ajax](#), om.nl (19 maart 2025).

Ook worden veel discriminatoire uitingen verspreid via sociale media zoals X, Facebook, Snapchat, Tiktok en Instagram. Zo krijgt een man op Facebook allerlei discriminatoire, beledigende berichten van iemand die hij kent van vroeger, waaronder “Regenboog transgender generatie, donderop van hier man, kanker homo”. Later zet deze verdachte een video op Facebook waarin hij een (nep) vuurwapen toont en het slachtoffer bedreigt. De verdachte zal in juni 2025 voor de rechter verschijnen.

4.4 Stijging van codis-feiten in Oost-Nederland

In 2024 is een opvallende stijging te zien in de instroom van het aantal codis-feiten bij parket Oost-Nederland. De stijging komt doordat bij dit parket halverwege het jaar speciale aandacht werd gevestigd op de registratie van codis-feiten, waarbij met terugwerkende kracht alle ingestroomde feiten zijn gecontroleerd op discriminatoire aspecten. Van de 129 geregistreerde codis-feiten bij dit parket ging het in 85 gevallen om eenvoudige belediging van een ambtenaar in functie, waarvan weer in 58 gevallen werd gescholden met ‘homo’ of ‘flikker’.

5 EEN GREEP UIT DE ZAKEN VAN DE PARKETTEN

Noord-Holland Een beveiliging bij de rechtbank is aan het werk als er een man binnenkomt met een pet en capuchon op. Hij loopt door de detectiepoortjes. Hoewel deze niet afgaat, wil de beveiliging hem extra controleren omdat de man zijn pet en capuchon ophoudt. De man wil niet meewerken, waarop de beveiliging hem verzoekt het pand te verlaten. Omdat de man niet meewerkt, komt de politie ter plaatse om de man naar buiten te begeleiden. Onderweg naar de uitgang schreeuwt de man naar de beveiliging: "Moet je je nou zien staan een beetje stoer doen hé, aap". De verdachte heeft voor de belediging een strafbeschikking met een geldboete van € 120 opgelegd gekregen. *Parketnummer 15-206825-24*

Noord-Nederland Een man zit in zijn woning als een voorwerp zijn slaapkamerraam raakt. Hij kijkt naar buiten en ziet dat zijn buurman met eieren tegen het raam aan het gooien is. Daarna steekt de buurman zijn middelvinger op. De man verklaart dat hij in transitie zit, en dat hij denkt dat zijn buurman daarom de eieren heeft gegooid. De buurman zou namelijk ook de naam van zijn wife hebben veranderd naar "vieze kuttrafiet". De zaak is door het OM geseponeerd wegens gebrek aan wettig en overtuigend bewijs. *Parketnummer 18-112477-24*

Amsterdam Een man zit met een vriend in een park op een bankje. Een groep jongens begint op een gegeven moment takken naar hen te gooien. Als de man naar ze toeloopt en aanspreekt, ontstaat er een woordenwisseling. De jongens roepen onder andere "kankerflikker", "vieze homo's", "ga elkaars pik zuigen" en "kleed je uit dan je loopt hier bijna naakt vieze kankerhomo". Als de man weg wil lopen wordt hem de weg geblokkeerd en zegt een van de jongens "ik wil jou één op één". De man zegt dat hij met rust gelaten wil worden, waarna de verdachte hem meerdere vuistslagen op zijn hoofd geeft. De verdachte wordt ten aanzien van dit incident door het OM vervolgd voor openlijke geweldpleging. Daarnaast wordt de verdachte vervolgd voor twee andere, niet aan dit incident gerelateerde feiten. De rechtbank heeft hem voor alle feiten veroordeeld tot een gevangenisstraf van 90 dagen, waarvan 45 dagen voorwaardelijk, en een taakstraf van 60 uur. *Parketnummer 13-234265-24*

Oost-Nederland De politie wordt door opsporingsdiensten uit het buitenland op de hoogte gesteld van een TikTok-account, waarop radicaalislamitische content zou worden gepost. Het account leidt naar een minderjarige jongen die in Nederland woont. Uit de geposte berichten blijkt dat hij sympathie toont voor het gedachtegoed van de Islamitische Staat. Hij keurt het geweld goed en vindt dat ongelovigen, christenen en sjieten moeten worden gedood. Zo deelt hij op TikTok de tekst "Then when the holy months are over, kill the idolaters wherever you find them, and take them captive, and conquer them, and prepare an attack against each of them". De video's die hij plaatst worden veel bekeken. De verdachte is door de rechtbank veroordeeld voor aanzetten tot geweld tegen personen wegens hun godsdienst en opruiing tot een terroristisch misdrijf. Hij heeft hiervoor 90 dagen jeugddetentie, waarvan 74 dagen voorwaardelijk, en een werkstraf van 80 uur gekregen. *Parketnummer 05-338242-23*

Midden-Nederland Twee jonge meisjes zijn aan het fietsen. Beiden hebben een klein waterpistool vast waarmee ze een man die langsfiets natspuiten. De man fietst achter de meisjes aan. Als hij hen inhaalt grijpt hij één van de meisjes vast en vraagt om uitleg. Het meisje biedt haar excuus aan, maar de man blijft boos. Hij grijpt haar bij haar hoofddoek, pakt haar keel vast en slaat haar op haar schouders. Als omstanders ingrijpen zegt de man "Ik zie een moslim meisje met hoofddoek op de fiets met een waterpistool schieten ... misschien is het wel een dodelijke vloeistof." De verdachte is voor de mishandeling opgeroepen voor een OM-hoorzitting. Hij heeft daar een uitgebreide verklaring afgelegd waaruit blijkt dat hij veel spijt heeft en dat hij van het incident heeft geleerd. De officier van justitie oordeelt dat strafoplegging daarom geen doel meer zal dienen en heeft de zaak voorwaardelijk geseponeerd. *Parketnummer 16-258732-24*

Den Haag Een oudere man zit samen met zijn vrouw en een vriendin in de tram. In de tram zitten ook drie minderjarige jongens. Als de man met zijn gezelschap uitstapt, stappen de jongens ook uit. De man merkt dat hij een aantal straten lang door de jongens wordt gevolgd. Op enig moment rent een van de jongens op de man af en geeft hem van achteren een vuistslag tegen het hoofd, waarbij hij "kankerjood" roept. De drie jongens rennen weg maar worden later door de politie opgespoord. Als reden voor het geweld werd door de jongens aangegeven dat zij de man herkenden van een Israël/Palestina-demonstratie, waar de man met een Israëlische vlag had gestaan. De drie minderjarige verdachten worden vervolgd voor openlijke geweldpleging. Een van de jongens wordt ook vervolgd voor belediging van het slachtoffer. De jongen die voor zowel openlijke geweldpleging als belediging wordt vervolgd, wordt door de kinderrechter veroordeeld tot een werkstraf van 40 uur, waarvan 20 uur voorwaardelijk. De andere twee verdachten zijn vrijgesproken. *Parketnummer 09-332402-24*

Rotterdam Op het Stadhuisplein in Rotterdam verzamelt een grote groep voetbalsupporters zich vanwege een wedstrijd tussen Feyenoord en Ajax. Tussen het publiek lopen verschillende politieagenten. Er ontstaat een grimmige sfeer waarbij ook geweld tegen de politie wordt gebruikt. Een verbalisant in burger ziet later op de Coolingsingel een man en een vrouw, die hij herkent uit deze groep. De verbalisant hoort op dat moment de man en vrouw samen scanderen "mijn vader zat bij de commando's, mijn moeder zat bij de SS. Samen verbrandden ze Joden, want Joden die branden het best". Beide verdachten hebben van het OM een strafbeschikking met een geldboete van € 300 gekregen voor groepsbelediging. *Parketnummer 10-357939-24 en 10-357937-24*

Oost-Brabant Een gemeente plaatst op Facebook een bericht over de huisvesting van asielzoekers in een leegstaand pand. Onder dit bericht worden meerdere discriminatoire reacties geplaatst. Een verdachte reageert "Molotovke erop". Een ander plaatst als reactie "Fik erin... Kenne ze mooi op straat slapen". Weer een andere verdachte reageert "Nou nou nou die reacties doen me schrikken! Ik snap niet dat er mensen zijn die 1 molotov bom erop willen gooien. Ik wil er zeker 10 op gooien!". Al deze verdachten hebben van het OM een strafbeschikking met een geldboete van € 250 gekregen voor aanzetten tot geweld. *Parketnummer 01-070544-24, 01-070668-24 en 01-070741-24*

Limburg Als een groep mensen om vier uur 's ochtends bij de moskee aankomt voor het ochtendgebed, zien zij dat er aan de moskee vernielingen zijn gepleegd. De ruit van de voordeur is ingegooid en op verschillende plekken op de moskee zijn met graffiti teksten geschreven, waaronder "fuck moslim", "white power" en "fuck islam". Daarnaast staan er meerdere hakenkruizen op de moskee. Het opsporingsonderzoek leidt naar twee verdachten. Een verdachte is veroordeeld voor openlijke geweldpleging tegen goederen en groepsbelediging. Hij heeft een gevangenisstraf opgelegd gekregen van zes weken. Zijn medeverdachte, die naast dit incident ook wordt vervolgd voor diefstal, heeft een gevangenisstraf opgelegd gekregen voor acht weken. Beide verdachten zijn in hoger beroep gegaan. *Parketnummer 03-043030-24 en 03-043032-24*

Zeeland-West-Brabant Bij een amateur jeugdvoetbalwedstrijd staan ouders van beide teams langs het veld. Er ontstaat een grimmige sfeer waarbij over en weer gescholden wordt, ook naar de kinderen. Een man zegt tegen een jonge speler van kleur "kankeraap, ga terug naar de jungle". De coach van de jongen gaat na de wedstrijd naar de man toe en spreekt hem aan op zijn uitspraak. De man pakt de coach bij zijn kraag en schopt hem tegen zijn benen en buik. De man heeft van het OM een strafbeschikking opgelegd gekregen van € 750 voor belediging en mishandeling. *Parketnummer 02-181507-24*

Arrondissementsparketten

6 DE BETEKENIS VAN DE CIJFERS

6.1 Totstandkoming van de cijfers

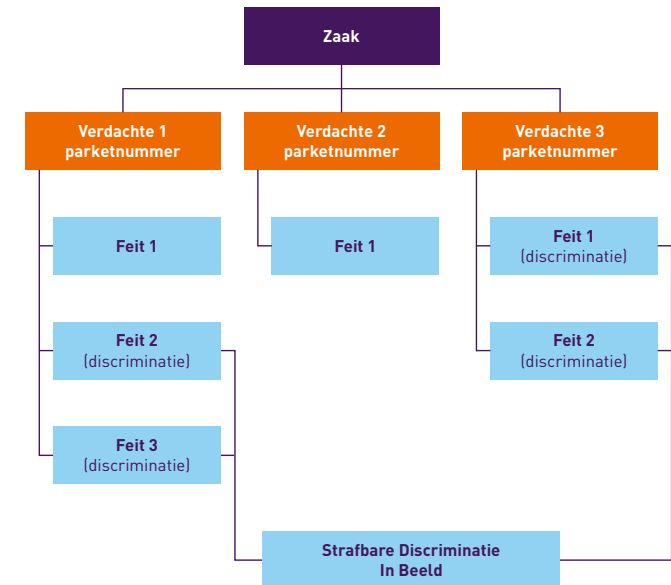
Voor het rapport Strafbare Discriminatie in Beeld maakt het OM ieder jaar een overzicht van alle ingestroomde feiten die in het afgelopen jaar zijn geregistreerd als een specifiek discriminatiefeit of als een codis-feit. Het rapport geeft ook een overzicht van de specifieke discriminatiefeiten en codis-feiten waarover door het OM en/of de rechtspraak een afdoeningsbeslissing is genomen.

Registratie van een discriminatiefeit begint in de meeste gevallen met een aangifte. Iedereen die meent dat er sprake is van een discriminatie-incident kan daarvan aangifte doen bij de politie, die vervolgens de aangifte met het OM bespreekt. Als er sprake is van een verdenking van een strafbaar feit, wordt de aangifte naar het OM gestuurd en krijgt iedere verdachte in de zaak een eigen parketnummer. Een verdachte in een zaak kan meerdere discriminatiefeiten hebben gepleegd, die elk als afzonderlijk feit door het OM worden geregistreerd. In de afbeelding hiernaast is dit schematisch weergegeven. Een discriminatiefeit kan weer betrekking hebben op meerdere discriminatiegronden. Om vast te stellen op wat voor grond(en) het discriminatiefeit betrekking heeft, worden alle betreffende dossiers geanalyseerd. Daarbij

wordt ook gekeken naar de pleegplaats en de achtergrond van de verdachte, bijvoorbeeld of het een voetbalsupporter betreft. Uit deze analyse kan ook blijken dat in een zaak geen sprake is van een discriminatiefeit. In dat geval wordt het feit niet meegeteld in de cijfers van dit rapport.

Een voorbeeld: een verdachte doet een uiting over homoseksuelen, die gekwalificeerd kan worden als groepsbelediging en als aanzetten tot geweld. Deze uiting is daarom strafbaar op basis van twee artikelen van het Wetboek van Strafrecht en wordt door het OM daarom als twee strafbare feiten geregistreerd. Aan beide feiten wordt de discriminatiegrond *hetero- of homoseksuele gerichtheid* gekoppeld, terwijl het maar één incident betreft. De registratie van een grond staat dus niet per se gelijk aan één incident.

Alle discriminatiefeiten die in 2024 door het OM zijn geregistreerd, zijn in dit rapport opgenomen. Niet ieder discriminatiefeit dat het OM registreert, wordt ook in hetzelfde jaar afgedaan. Het aantal feiten dat bij het OM in een jaar is ingestroomd, kan daarom verschillen van het aantal feiten dat in dat jaar is afgedaan.

6.2 Interpretatie van de cijfers

Lang niet alles wat in het dagelijks leven discriminatie wordt genoemd, komt bij het OM terecht. Zoals in het hoofdstuk *De strafrechtelijke aanpak van discriminatie* is aangegeven, staat in het Wetboek van Strafrecht een beperkt aantal gedragingen beschreven dat slechts in combinatie met een beperkt aantal discriminatiegronden strafbaar is gesteld als discriminatie. Strafbare discriminatie is dan ook beperkter dan wat men doorgaans in het dagelijkse leven als discriminatie kan beschouwen.

Ook als er bij een incident wel sprake is van strafbare discriminatie, komt dit niet altijd bij het OM terecht. Een burger die discriminatie ervaart, gaat immers niet altijd naar de politie.⁹ Bovendien heeft een slachtoffer bij de politie de mogelijkheid om een incident te melden of om hiervan aangifte te doen. Met een melding stelt iemand de politie slechts op de hoogte van een incident. Als een burger aangifte doet, dan is het mogelijk dat in een zaak geen verdachte wordt gevonden, of dat er onvoldoende bewijs is. Er kan dan worden besloten om een zaak, na overleg met een officier van justitie, niet over te dragen aan het OM. Het is ook mogelijk dat een incident bij de politie wordt gekwalificeerd als discriminatie, maar dat bij beoordeling door het OM blijkt dat er toch geen

aanknopingspunten zijn om de zaak als zodanig te behandelen.

Daarom verschillen de cijfers van het OM van de cijfers in de landelijke rapportage van de politie en van de antidiscriminatiebureaus, waarin ook alle meldingen worden meegeteld. Hoe deze verschillende aantallen zich tot elkaar verhouden, is in het schema hieronder te zien.

Verschillende factoren zijn van invloed op de cijfers in dit rapport. Zo kan een zaak, met meerdere verdachten en/of feiten, al voor een groot verschil in de cijfers zorgen ten opzichte van voorgaande jaren. Het komt bijvoorbeeld voor dat tijdens een speekkoor bij een voetbalwedstrijd meerdere supporters zich tegelijk schuldig maken aan groepsbelediging. Als al deze verdachten een strafbeschikking krijgen, dan zorgt dat voor een aanzienlijke verhoging in de cijfers.

Net als in voorgaande jaren is het niet mogelijk om op basis van het aantal ingestroomde specifieke discriminatiefeiten (160) en ingestroomde codis-feiten (523) in 2024 vergaande conclusies te trekken over stijgingen of dalingen in de cijfers.

In het rapport zijn alle percentages in de tabellen afgerond. Hierdoor kan bij optelling van afzonderlijk weergegeven percentages het totaal soms iets onder of boven de 100% uitkomen.

⁹ Wanneer alle vormen van meldingen van discriminatie bij elkaar worden opgeteld, blijkt dat slechts een op de vijf mensen die discriminatie meemaakten, hiervan een melding heeft gemaakt bij een vorm van gezag (het melden bij politie, ADV's, CvRM en MOD (voorheen: MiND) maar ook bij andere vormen van gezag, zoals een docent, manager of ombudsman). Zie: I. Andriessen, *Ervaren discriminatie in Nederland II*, Sociaal Cultureel Planbureau: Den Haag, 2020.

6.3 De rapporten van andere organisaties

In Nederland rapporteren meerdere (overheids) organisaties over discriminatie. Zo publiceren verschillende belangenorganisaties hun eigen jaarcijfers over (ervaren) discriminatie van specifieke bevolkingsgroepen. De politie, de antidiscriminatiebureaus, het College voor de Rechten van de Mens, Meld.Online Discriminatie (MOD) en de Nationale Ombudsman rapporteren jaarlijks in een gezamenlijk rapport hun cijfers.¹⁰

Al deze organisaties hebben uiteenlopende taken en verwerken op verschillende wijzen de informatie in hun rapporten. Dit betekent dat de cijfers in de rapporten niet met elkaar te vergelijken zijn. Ook kunnen de cijfers uit de verschillende rapporten niet bij elkaar worden opgeteld.

WAT ZIJN DISCRIMINATIEGRONDEN?

Bij discriminatie gaat het om ongelijke behandeling of negatieve bejegening van (een groep) mensen wegens een bepaald kenmerk, zoals godsdienst of geslacht. Deze kenmerken op grond waarvan mensen worden gediscrimineerd, noemen we de discriminatiegronden. Niet alle discriminatiegronden staan in het Wetboek van Strafrecht. Daarin verschilt de strafwet bijvoorbeeld van artikel 1 Grondwet of de Algemene wet gelijke behandeling. Alleen als een grond is opgenomen als bestanddeel van de strafbaarstelling in het in het Wetboek van Strafrecht, is discriminatie op grond van dat kenmerk een strafbaar feit. Dit betekent niet dat ongelijke behandeling of negatieve bejegening op andere gronden (bijvoorbeeld leeftijd) geen discriminatie is, maar dit levert geen strafbaar feit op en zijn daarmee geen zaken voor het OM. In dit rapport wordt daarom alleen ingegaan op de discriminatiegronden die zijn opgenomen in de verschillende bepalingen van het Wetboek van Strafrecht, namelijk: ras, godsdienst of levensovertuiging, geslacht, hetero- of homoseksuele gerichtheid en lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap.

Het gebruik van de term *ras* als discriminatiegrond roept mogelijk vragen op. De term is afkomstig uit het Internationaal Verdrag inzake de Uitbanning van alle vormen van Rassendiscriminatie (IVUR). Dit verdrag was de aanleiding voor de invoering in van de discriminatieartikelen in 1971 in hun huidige structuur. In navolging van dit verdrag is door de wetgever ook in het Wetboek van Strafrecht de term *ras* gebruikt, waarmee wat betreft de uitleg van die term wordt aangesloten bij de uitleg zoals die wordt gegeven in het IVUR. Onder *ras* wordt volgens het IVUR-verdrag in elk geval verstaan huidskleur, afkomst, en nationale of etnische afstamming.

¹⁰ *Discriminatiecijfers in 2023*,
Movisie en Art.1: Utrecht/Rotterdam april 2024.

7 DE SPECIFIEKE DISCRIMINATIEFEITEN

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van het aantal specifieke discriminatiefeiten dat in 2024 door het OM in behandeling is genomen. Ook wordt ingegaan op de aard en afdoening van deze feiten.

7.1 Totaal aantal ingestroomde specifieke feiten

Uitsplitsing per parket

In 2024 zijn er 160 specifieke discriminatiefeiten geregistreerd bij het OM. Dit is een aanzienlijke afname ten opzichte van 2023, toen het hoge aantal ingestroomde discriminatiefeiten kon worden verklaard door een groot aantal voetbalzaken dat in Rotterdam was ingestroomd. De meeste feiten werden in 2024 geregistreerd door parket Amsterdam (44 feiten).

Tabel 1 | Instroom specifieke discriminatiefeiten per parket

Feiten per arrondissementsparket	2020	2021	2022	2023	2024
AP Amsterdam	49	46	37	33	44
AP Noord-Holland	4	3	4	7	5
AP Midden-Nederland	17	19	23	9	11
AP Noord-Nederland	13	7	13	8	4
AP Oost-Nederland	10	8	12	18	19
AP Den Haag	8	38	10	14	14
AP Rotterdam	11	19	29	104	28
AP Limburg	20	7	3	3	11
AP Oost-Brabant	6	3	8	8	15
AP Zeeland-West-Brabant	19	7	5	7	9
Totaal	157	157	144	211	160

Uitsplitsing per wetsartikel

Net als de afgelopen jaren betrof het overgrote deel van deze feiten groepsbelediging (artikel 137c Sr), met 111 geregistreerde feiten is dat 69% van het totaal. In vier gevallen ging het hierbij om het vergoelijken, ontkennen of bagatelliseren van bepaalde internationale misdrijven, strafbaar gesteld in het nieuwe lid 2 van artikel 137c Sr. Dit lage aantal is te verklaren omdat dit nieuwe lid pas op 1 oktober 2024 in werking is getreden. De daling in het aantal feiten dat met artikel 137c en 137e Sr is ingestroomd, is ook weer te verklaren door de uitzonderlijke piek in voetbalzaken die in 2023 instroomde bij parket Rotterdam. Artikel 137f Sr werd twee keer geregistreerd; deze feiten werden geseponeerd. In alle gevallen betrof het de onjuiste kwalificatie van een discriminatiefeit.

Tabel 2 | Instroom specifieke discriminatiefeiten per wetsartikel

Instroom per wetsartikel	2020	2021	2022	2023	2024
137c	116	114	100	133	111
137d	15	28	24	28	34
137e	7	5	9	37	7
137f	5	2	1	3	2
137g	6	4	4	4	2
429quater	8	4	6	6	4
Totaal	157	157	144	211	160

7.2 Discriminatiegronden

In tabel 3 wordt weergegeven op welke discriminatiegronden de ingestroomde feiten betrekking hadden. Uit deze cijfers kan niet worden opgemaakt hoeveel discriminatie-incidenten in 2024 betrekking hadden op een bepaalde groep. Een *incident* kan namelijk uit meerdere *feiten* bestaan en ieder strafbaar feit kan weer betrekking hebben op meerdere *discriminatiegronden* (zie hierover hoofdstuk 6, de betekenis van de cijfers).

Juridisch gezien valt discriminatie van transgender personen onder de discriminatiegrond *geslacht*.¹¹ In 2024 stroomden bij het OM vier specifieke feiten in waarbij de uiting of gedraging zich richtte tot transgender personen.

Antisemitisme valt juridisch gezien zowel onder de grond *ras* als *godsdienst* of *levensovertuiging*. Daarom wordt antisemitisme in dit rapport apart geregistreerd, zodat

voor deze gronden geen vertekend beeld ontstaat. *Antisemitisme* is in 2024 80 keer geregistreerd. Dit is 37% van het totaal aantal gronden. Deze daling ten opzichte van 2023 komt door het hoge aantal voetbalzaken met antisemitisch karakter in dat jaar, met name in Rotterdam.

De discriminatiegrond *ras* werd 91 keer geregistreerd (42% van het totaal). Bij de grond *godsdienst of levensovertuiging* ging het bij 17 van de 24 feiten over (aanhangers van) de islam, bij 7 feiten gingen de uiting of gedraging over ongelovigen en/of christenen. Bij de laatstgenoemde feiten werden deze gedaan vanuit islamitisch-extremistisch gedachtegoed.

Tabel 3 | Geregistreerde gronden bij specifieke discriminatiefeiten

Gronden	2019		2020		2021		2022		2023	
Ras	57%	111	44%	82	41%	65	29%	73	42%	91
Godsdienst of levensovertuiging	13%	25	10%	18	7%	11	4%	10	11%	24
Hetero- of homoseksuele gerichtheid	6%	11	9%	16	6%	10	17%	44	7%	14
Geslacht	1%	2	1%	1	1%	1	0%	1	0%	1
Handicap	3%	6	3%	5	2%	3	1%	3	0%	1
Antisemitisme	19%	38	31%	58	39%	61	48%	122	37%	80
Transgender personen	2%	3	1%	1	1%	2	0%	0	2%	4
Overige gronden	0%	0	2%	4	3%	5	1%	2	0%	0
Totaal	100%	196	100%	185	100%	158	100%	255	100%	215

¹¹ Hof Leeuwarden 13 januari 1995, ECLI:NL:GHLEE:1995:AC2855.

Uitsplitsing ras

In tabel 4 wordt de grond ras (tabel 3) verder uitgesplitst. Van het aantal keer dat deze grond is geregistreerd, hadden 49 feiten betrekking op de subcategorie *zwart* (23% van het totaal aantal geregistreerde gronden).

De categorie *migratieachtergrond* werd in 2024 29 keer geregistreerd (14% van het totaal aantal geregistreerde gronden). Hierbij kan worden gedacht aan beledigende uitingen over buitenlanders of asielzoekers als bevolkingsgroep, zoals de uiting “buitenlanders zijn in Nederland niet welkom”. Onder *overige* worden feiten geteld die niet op basis van een van de genoemde subcategorieën gerubriceerd kunnen worden.

Tabel 4 | Uitsplitsing grond ras specifieke discriminatiefeiten

Uitsplitsing ras	2020		2021		2022		2023		2024	
Zwart	37%	72	25%	47	25%	40	13%	34	23%	49
Westers	2%	3	0%	0	0%	0	2%	4	0%	1
Turks	4%	8	4%	8	3%	4	1%	2	0%	1
Marokkaans	4%	7	6%	11	4%	6	3%	8	2%	4
Aziatisch	1%	1	2%	4	1%	1	1%	3	0%	1
Migratieachtergrond	10%	19	6%	11	8%	12	7%	18	14%	29
Overige	1%	1	1%	1	1%	2	2%	4	3%	6
Totaal	57%	111	44%	82	41%	65	29%	73	43%	91

7.3 Pleegplaats specifieke discriminatiefeiten

Om beter inzicht te krijgen in de aard van de feiten, is onderzocht in wat voor situatie en waar de ingestroomde discriminatiefeiten plaatsvonden. Soms zijn bij een feit twee categorieën van toepassing; in dat geval is er gekozen voor de categorie die het feit het meest nauwkeurig beschrijft. Bij een politieagent die tijdens zijn werk op straat discriminatoir is beledigd, is in plaats van de categorie *openbare ruimte* gekozen voor de categorie *werk* (omdat het een slachtoffer betreft die aan het werk was toen het feit zich voltrok).

Zoals eerder vermeld is in 2023 een hoog aantal feiten ingestroomd dat rondom voetbalwedstrijden had plaatsgevonden, in 2024 is dit aantal gedaald naar 25 feiten. Anders dan in voorgaande jaren werden de meeste feiten die bij het OM in 2024 werden geregistreerd, gepleegd op het internet (55 feiten; 34%); daarbij gaat het om uitingen op

sociale media en via digitale communicatiediensten. Zie hierover ook hoofdstuk 4, *Opvallend in 2024*.

Na ‘het internet’ vonden de meeste feiten die door het OM in 2024 in behandeling werden genomen, plaats in de openbare ruimte (35 feiten; 22%). Daarbij ging het om incidenten die plaatsvonden op straat of in een winkel.

Bij 19 feiten was het slachtoffer aan het werk; in zes gevallen ging het daarbij om iemand met een publieke functie, zoals politieagenten.

Feiten die werden gepleegd in de woonomgeving van het slachtoffer werden 13 keer geregistreerd (8% van het totaal); hierbij ging het voornamelijk om burenruzies.

Tabel 5 | Waar vinden specifieke discriminatiefeiten plaats

WAAR	2020		2021		2022		2023		2024	
Werk	15%	24	18%	30	10%	15	9%	18	12%	19
Waarvan tegen personen met een publieke functie		13		14		12		7		6
Onderwijs	3%	5	1%	2	1%	1	0%	0	1%	1
Sport	3%	5	13%	23	12%	17	38%	80	16%	25
Horeca	3%	4	0%	0	4%	6	4%	8	2%	3
Woonomgeving	15%	23	13%	22	14%	20	7%	14	8%	13
Openbare ruimte	26%	41	25%	42	35%	51	28%	59	22%	35
Internet	30%	47	19%	33	15%	22	12%	25	34%	55
Pers (media)	2%	3	0%	0	3%	5	2%	4	3%	4
Overige/onbekend	3%	5	11%	19	5%	7	1%	3	3%	5
Totaal	100%	157	100%	171	100%	144	100%	211	100%	160

7.4 Achtergrond verdachten

Denkbeelden of sympathieën van een verdachte kunnen een rol spelen bij de gepleegde discriminatiefeiten. Daarom is bij de dossieranalyse onderzocht of de verdachte bijvoorbeeld handelde vanuit extreemrechtse sympathieën. Dit kan bijvoorbeeld worden afgeleid uit de uitingen als de verdachte zich positief uitlaat over het nationaalsocialisme

of de uitingen doet in een extreemrechtse Telegramgroep. Daarvan was bij 23 feiten sprake. In 2024 werd bij 26 feiten *sport- of voetbalsupporter* als achtergrond genoteerd. Bij het merendeel van de verdachten kon geen specifieke achtergrond worden vastgesteld; deze feiten zijn niet in de tabel opgenomen.

Tabel 6 | Achtergrond verdachte specifieke feiten

Achtergrond verdachte	2020	2021	2022	2023	2024
Extreemrechts	9	2	9	33	23
Godsdienst/levensovertuiging	10	2	2	2	8
Politieke overtuiging	12	10	15	11	7
Door opsporingsambtenaar	5	1	2	0	0
Sport- of voetbalsupporter	5	23	28	80	26
Totaal	41	38	56	126	64

7.5 Afdoening specifieke discriminatiefeiten

Het OM kan in een zaak beslissen om een verdachte voor de rechter te brengen (dagvaarden), of om een strafbeschikking aan te bieden. Het OM kan ook tot de beslissing komen om niet te vervolgen en de zaak te seponeren, al dan niet onder bepaalde voorwaarden.

Het aantal feiten dat in een jaar bij het OM is ingestroomd, kan verschillen van het aantal feiten dat in dat jaar door het OM wordt afgedaan. Het gaat bovendien niet per se om dezelfde feiten; een feit kan in het ene jaar instromen en pas in het daaropvolgende jaar worden afgedaan.

In 2024 werd door het OM over in totaal 212 specifieke discriminatiefeiten een afdoeningsbeslissing genomen. Dit is een daling ten opzichte van 2023, toen er 234 feiten werden afgedaan.

Bij 45% van de feiten waarover het OM in 2024 een afdoeningsbeslissing nam, werd de verdachte gedagvaard. Het percentage OM-strafbeschikkingen is 13% van het totaal. Het aantal sepots is licht gestegen: 32% van het aantal discriminatiefeiten waarover een beslissing werd genomen, is onvoorwaardelijk geseponeerd, ten opzichte van 28% in 2023. Hieronder vallen bijvoorbeeld feiten die na beoordeling niet strafbaar bleken of waarvoor onvoldoende bewijs was.

Bij de meeste feiten die in 2024 werden afgedaan, ging het net als in voorgaande jaren om het artikel 137c Sr, 64% van het totaal; 19% van het aantal feiten betrof artikel 137d Sr.

Tabel 7 | Soort afdoeningen specifieke discriminatiefeiten

OM-afdoening	2020		2021		2022		2023		2024	
Dagvaarden	35%	57	32%	62	26%	45	46%	108	45%	95
OM-strafbeschikking	9%	15	12%	24	7%	12	19%	45	13%	27
Voorwaardelijk sepot	4%	6	5%	9	4%	7	3%	6	7%	15
Sepot	51%	83	49%	97	54%	92	28%	65	32%	68
Oproepen ter terechtzitting n.a.v. verzet	1%	1	2%	4	8%	14	4%	10	3%	6
Overig	1%	1	0%	0	1%	1	0%	0	0%	1
Totaal	100%	163	100%	196	100%	171	100%	234	100%	212

Tabel 8 | Afdoening specifieke discriminatiefeiten per wetsartikel

OM-afdoening per wetsartikel	2020		2021		2022		2023		2024	
137c	78%	120	75%	137	78%	118	70%	163	64%	136
137d	14%	17	8%	35	11%	28	12%	29	19%	41
137e	3%	8	6%	7	4%	10	15%	34	11%	23
137f	2%	5	1%	5	0%	3	1%	3	0%	1
137g	2%	5	7%	7	2%	4	0%	1	2%	5
429quater	1%	8	3%	5	5%	8	2%	4	3%	6
Totaal	100%	163	100%	196	100%	171	100%	234	100%	212

7.6 Uitspraken van de rechter in specifieke discriminatiefeiten

Tabel 9 geeft een overzicht van de rechterlijke beslissingen uit 2024 van zaken waarin een specifiek discriminatieartikel ten laste was gelegd. De afdoening kan betrekking hebben op discriminatiefeiten die voor 2024 bij het OM zijn ingestroomd. Het gaat hierbij om uitspraken van de rechter die zien op strafzaken als geheel, niet altijd op alleen het specifieke discriminatiefeit. Het kan bijvoorbeeld voorkomen dat een verdachte wordt veroordeeld voor het aanzetten tot haat (artikel 137d Sr) en voor het in het bezit hebben van een wapen, zoals beschreven in de Wet Wapens en Munitie. Zo kan een rechtbankafdoening, naast het specifieke discriminatiefeit, ook betrekking hebben op andere, niet aan discriminatie gerelateerde delicten. Als een verdachte wordt vrijgesproken voor het specifieke discriminatiefeit en wordt veroordeeld voor andere feiten, dan wordt dit in dit rapport geregistreerd als een vrijspraak.

CASUS: WEIGERING HULPHOND BIJ SNACKBAR

Een vrouw komt samen met haar hulphond bij een snackbar om eten te halen. Op het moment dat ze de zaak binnenloopt, verzoekt de eigenaar haar te vertrekken omdat de snackbar geen honden in de zaak toelaat. De vrouw legt uit dat het om een hulphond gaat, maar de eigenaar blijft weigeren de vrouw samen met haar hond toe te laten. Hij geeft aan dat zij wel met haar hond op het terras mag zitten om daar te eten. De vrouw gaat hier niet mee akkoord en belt de politie. Het OM vervolgt de eigenaar voor discriminatoire uitsluiting wegens handicap. De rechtbank heeft de verdachte vrijgesproken, het OM is in hoger beroep gegaan.

AP Amsterdam, parketnummer 13-145127-24

Tabel 9 | Soort rechtbankafdoening specifieke discriminatiefeiten

Rechtbankafdoening	2020		2021		2022		2023		2024	
Veroordeling	83%	50	79%	46	71%	41	87%	80	68%	57
Vrijspraak	12%	7	5%	3	17%	10	10%	9	14%	12
OM niet ontvankelijk	0%	0	0%	0	2%	1	0%	0	0%	0
Ontslag van rechtsvervolging	0%	0	0%	0	0%	0	1%	1	4%	3
Schuldigverklaring zonder oplegging van straf	2%	1	2%	1	2%	1	0%	0	7%	6
Verwijzing naar ander forum	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0
Onbekend	3%	2	14%	8	9%	5	2%	2	7%	6
Totaal	100%	60	100%	58	100%	58	100%	92	100%	84

8 DE CODIS-FEITEN

Nadat een zaak door de politie naar het OM is gestuurd, wordt door een medewerker van het OM onder andere beoordeeld of er mogelijk sprake is van een discriminatieaspect. Als dat het geval is, dan krijgt de zaak in het bedrijfsprocessensysteem van het OM de maatschappelijke classificatie *discriminatie*. Als het tot een terechtzitting komt, dan wordt dit discriminatieaspect door het OM als strafverzwarend meegewogen in de strafeis.¹² Voor dit rapport is gekeken naar alle commune feiten die in 2024 bij het OM zijn binnengekomen en waarbij de maatschappelijk kwalificatie *discriminatie* is geregistreerd. Er wordt dan gesproken van codis-feiten. Feiten waarbij de maatschappelijke classificatie *discriminatie* niet is geregistreerd, maar waarbij er wel sprake is van een discriminatieaspect, vallen buiten beeld en worden niet meegenomen in dit rapport. In sommige gevallen bleek tijdens de analyse van de discriminatiefeiten dat de maatschappelijke classificatie *discriminatie* ten onrechte was geregistreerd. De feiten waarbij het evident ging om een administratieve fout, worden niet meegenomen in dit rapport.

8.1 Totaal aantal ingestroomde codis-feiten

Uitsplitsing per parket

In 2024 zijn er in totaal 523 codis-feiten bij het OM binnengekomen; een stijging ten opzichte van 2023, toen er 324 codis-feiten werden geregistreerd.

Bij bijna alle parketten is een stijging van het aantal ingestroomde codis-feiten terug te zien. De meest opvallende stijging is bij parket Oost-Nederland, waar er 129 codis-feiten werden geregistreerd, ten opzichte van 44 feiten in 2023. (Zie hiervoor de toelichting in hoofdstuk 4, *Opvallend in 2024*.)

Tabel 10 | Instroom codis-feiten per parket

Feiten per arrondissementsparket	2020	2021	2022	2023	2024
Amsterdam	68	84	82	81	116
Noord-Holland	4	6	15	35	38
Midden-Nederland	24	21	13	13	24
Noord-Nederland	10	17	9	9	23
Oost-Nederland	29	37	33	44	129
Den Haag	24	23	15	8	52
Rotterdam	46	72	57	79	82
Limburg	11	9	3	3	10
Oost-Brabant	15	22	15	11	10
Zeeland-West-Brabant	21	37	31	41	39
Totaal	252	328	273	324	523

Uitsplitsing per strafbaar feit

In tabel 11 zijn de strafbare feiten met een discriminatieaspect per wetsartikel uitgesplitst. Bij de meeste codis-feiten die bij het OM terechtkomen, gaat het om *eenvoudige belediging*; artikel 266 Sr werd 338 keer geregistreerd. Behalve *eenvoudige belediging* komt ook bedreiging (artikel 285 Sr) ieder jaar vaak voor; in 2024 was dit 61 keer. Daarnaast betrof het bij de codis-feiten 42 keer *mishandeling* (artikel 300 Sr), 42 keer *openlijke geweldpleging* (artikel 141 Sr) en 17 keer *vernietiging* (artikel 350 Sr).

¹² Aanwijzing kader voor strafvordering meerderjarigen (2019A003).

Tabel 11 | Instroom codis-feiten per wetsartikel

Wetsartikel delict	Omschrijving delict	2020	2021	2022	2023	2024
131 Sr	Opruiing	14	1	3	4	4
141 Sr	Openlijke geweldpleging	10	14	6	12	42
157 Sr	Opzettelijke brandstichting	1	0	0	2	0
261 Sr	Smaad	2	1	5	0	3
266 Sr	Eenvoudige belediging	169	238	184	223	338
284 Sr	Dwang	1	0	3	1	0
285 Sr	Bedreiging	27	42	35	46	61
287 Sr	Doodslag	0	0	2	2	0
300 Sr	Mishandeling	18	17	19	12	42
302 Sr	Zware mishandeling	4	3	1	6	5
350 Sr	Vernieling	3	10	15	14	17
Overig	Alles wat niet in bovenstaande categorieën valt	3	2	0	2	11
Totaal		252	328	273	324	523

8.2 Discriminatiegronden

Net als bij de specifieke discriminatiefeiten, is ook bij de codis-feiten per feit geregistreerd op welke discriminatiegrond(en) het feit betrekking had. Zoals eerder gezegd staat het aantal geregistreeerde *gronden* niet gelijk aan het aantal *feiten* dat betrekking had op een bepaalde discriminatiegrond. Een *incident* kan namelijk uit meerdere *feiten* bestaan en ieder strafbaar feit kan weer betrekking hebben op meerdere *discriminatiegronden* (zie hierover hoofdstuk 6, *de betekenis van de cijfers*).

Meest geregistreerd

De grond *ras* werd 252 keer geregistreerd, 39% van het totaal aantal geregistreeerde gronden. Dit percentage is ondanks de stijging in aantal, gelijk aan het percentage in 2023; ook toen betrof de grond *ras* 39% van alle geregistreeerde gronden.

Wijzigingen in de andere gronden

De grond *hetero- of homoseksuele gerichtheid* betrof in 2024 33% van het totaal aantal geregistreeerde gronden. Dit zijn 214 feiten, waaronder veel verschillende situaties vallen. Zo ging het bij 106 feiten om eenvoudige belediging van een politieagent of een boa. Verder gaat het bij 41 van deze feiten om de geweldsdelicten *eenvoudige mishandeling* (artikel 300 Sr), *zware mishandeling* (artikel 302 Sr) of *openlijke geweldpleging* (artikel 141 Sr).

Bij de 42 feiten die vallen onder de grond *handicap* gaat het op één feit na in alle gevallen om het schelden met het woord 'mongool'. De grond *godsdienst- of levensovertuiging* is 41 keer geregistreerd, daarbij ging het 36 keer om (aanhangers van) de godsdienst islam.

Het aantal registraties van de grond *antisemitisme* is in 2024 bij de codis-feiten gestegen, daarbij ging het om 28 van de 69 geregistreeerde feiten om het schelden met het woord *Jood* of *Joden*.

Zoals bij de specifieke discriminatiefeiten al is aangegeven, valt discriminatie van transgenders juridisch gezien onder de discriminatiegrond *geslacht*. Deze categorie wordt door het OM apart geregistreerd. In 2024 werd de subcategorie *transgender personen* bij 22 feiten geregistreerd.

CASUS: DISCRIMINATOIRE SEKSUELE INTIMIDATIE VAN EEN MINDERJARIGE

Een minderjarig meisje dat een hoofddoek draagt, is in een winkelcentrum met haar zusje. Op enig moment loopt ze alleen naar een winkel omdat ze haar pinpas kwijt is. Ze wordt geroepen door een oudere man die op haar af komt. De man stelt haar allerlei seksueel getinte vragen. Hij vraagt bijvoorbeeld of zij wel mag zoenen en een vriendje mag hebben, omdat zij moslim is. Ook gaat de man zo dicht op het meisje staan dat hij haar met zijn lichaam aanraakt. Het meisje rent weg. Twee omstanders die alles hebben gehoord en gezien, benaderen het meisje om haar te helpen. Zij blijven bij haar en bellen de politie. De man wordt uiteindelijk door het OM vervolgd voor seksuele intimidatie met een discriminatieaspect en ook voor belediging van een ambtenaar in functie. De rechtbank veroordeelt hem voor beide feiten tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van vier weken en een taakstraf van 30 uur. De verdachte is in hoger beroep gegaan.

AP Oost-Nederland, parketnummer 05-328256-24

Tabel 12 | Geregistreerde gronden bij codis-feiten

Gronden	2020		2021		2022		2023		2024	
Ras	55%	162	49%	184	47%	152	39%	150	39%	252
Godsdienst-levensovertuiging	4%	11	4%	16	4%	13	3%	11	6%	41
Hetero- of homoseksuele gerichtheid	28%	83	34%	126	32%	103	36%	137	33%	214
Geslacht	0%	0	0%	0	1%	2	0%	0	0%	0
Handicap	2%	5	2%	8	4%	12	4%	15	7%	42
Antisemitisme	9%	27	7%	27	10%	33	15%	59	11%	69
Transgender personen	2%	6	4%	14	2%	8	2%	9	3%	22
Overige gronden	0%	0	0%	0	0%	1	0%	0	0%	2
Totaal	100%	294	100%	375	100%	324	100%	381	100%	642

Uitsplitsing ras

Tabel 13 | Uitsplitsing grond ras codis-feiten

Uitsplitsing ras	2020		2021		2022		2023		2024	
Zwart	33%	97	25%	92	28%	92	21%	80	17%	110
Westers	1%	3	2%	7	2%	6	1%	5	2%	10
Turks	5%	14	5%	20	3%	9	3%	11	4%	26
Marokkaans	4%	13	6%	23	3%	10	2%	9	3%	22
Aziatisch	2%	7	4%	14	4%	13	3%	10	3%	20
Migratieachtergrond	9%	27	7%	25	6%	21	9%	34	7%	45
Overige	0%	1	1%	3	0%	1	0%	1	3%	19
Totaal	55%	162	49%	184	47%	152	39%	150	39%	252

In tabel 13 is de discriminatiegrond *ras* verder uitgesplitst. Bijna een vijfde van het totaal aantal geregistreerde gronden betreft de subcategorie *zwart*: 110 feiten (17%). Onder de grond *ras* vallen verder onder meer de subcategorieën *Marokkaans* (22 feiten; 3%) en *Turks* (26 feiten; 4%). Bij 20 feiten (3%) werd de subcategorie *Aziatisch* geregistreerd.

Bij 45 feiten ging het om de subcategorie *migratieachtergrond*; hieronder valt bijvoorbeeld belediging van een individu waarbij ‘buitenlander’ of ‘asielzoeker’ als scheldwoord wordt gebruikt.

8.3 Waar vinden codis-feiten plaats

Soms zijn bij het vaststellen van de pleegplaats van een feit twee categorieën van toepassing. In dat geval is er gekozen voor de categorie die het feit het meest nauwkeurig beschrijft. Een burenruzie in een plantsoen voor iemands huis kan bijvoorbeeld zowel worden gekwalificeerd als *woonomgeving* als *openbare ruimte*. Omdat *woonomgeving* in dit geval het meest nauwkeurig is, zal voor die categorie worden gekozen.

Het aantal codis-feiten dat is gericht tegen iemand die aan het werk was, is het afgelopen jaar 261 keer geregistreerd. Daarvan waren 193 feiten gericht tegen personen met een

publieke functie, zoals politieagenten of boa’s, waarvan het in 235 gevallen ging om een discriminatoire belediging (artikel 266 Sr). Het merendeel van deze feiten werd door parket Oost-Nederland geregistreerd (97 feiten). Naast het aantal feiten dat gericht is tegen personen met een publieke functie, vallen in de categorie *werk* ook feiten gericht tegen bijvoorbeeld winkelpersoneel en beveiligers. Het aantal codis-feiten gepleegd in de openbare ruimte betrof 24% van het totaal, 127 feiten. Ook speelden veel feiten zich af in de directe woonomgeving van het slachtoffer (69 feiten; 13%), waarbij het voornamelijk om burenruzies ging.

Tabel 14 | Waar vinden codis-feiten plaats

Waar	2020		2021		2022		2023		2024	
Werk	23%	57	29%	95	36%	98	30%	97	50%	261
Waarvan tegen personen met een publieke functie		27		69		77		62		193
Onderwijs	1%	2	1%	3	1%	4	2%	5	0%	2
Sport	1%	2	1%	2	1%	2	15%	47	1%	5
Horeca	3%	7	0%	1	5%	14	2%	7	2%	12
Woonomgeving	29%	74	28%	92	20%	54	21%	69	13%	69
Openbare ruimte	33%	82	34%	112	27%	75	25%	82	24%	127
Internet	8%	19	6%	21	8%	22	3%	10	6%	30
Pers (media)	2%	4	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1
Overige/onbekend	2%	5	1%	2	1%	4	2%	7	3%	16
Totaal	100%	252	100%	328	100%	273	100%	324	100%	523

8.4 Achtergrond verdachten

Denkbeelden of sympathieën van een verdachte kunnen een rol spelen bij de gepleegde discriminatiefeiten. Daarom is bij de dossieranalyse onderzocht of de verdachte handelde uit een bepaalde overtuiging. Bij vier geregistreerde feiten handelde de verdachte vanuit extreemrechts gedachtegoed; bij twee feiten handelde de verdachte vanuit godsdienst of levensovertuiging. In twee gevallen deed de verdachte zijn uitingen of gedragingen in het kader van het maatschappelijk debat. Bij de meeste verdachten van codis-feiten kon geen specifieke achtergrond worden vastgesteld.

8.5 Afdoening codis-feiten

In het rapport van 2022 is voor het eerst bijgehouden op welke wijze de ingestroomde codis-feiten door het OM en/of de rechtspraak zijn afgedaan. Uit een eventuele veroordeling kan niet worden afgeleid of de rechter of het OM het bij de eindbeslissing aannemelijk vond dat er sprake was van een discriminatieaspect, omdat dit aspect niet in de tenlastelegging hoeft te worden opgenomen. Bij het lezen van deze cijfers is het daarom van belang om

te onthouden dat het discriminatieaspect een rol kan hebben gespeeld in de straftoemeting, zonder dat dit herleidbaar terugkomt in het vonnis of wordt benoemd bij de oplegging van een strafbeschikking. Er kan alleen worden vastgesteld dat een strafbaar feit, waarbij het OM de maatschappelijke kwalificatie *discriminatie* heeft geregistreerd, uiteindelijk heeft geleid tot een strafbeschikking, een veroordeling of een vrijspraak voor het strafbare feit, of dat het feit is geseponeerd. Anders dan bij de afdoeningscijfers van de specifieke feiten, kan alleen iets over de afdoening worden gezegd van de feiten die in 2024 bij het OM zijn ingestroomd.

Over 512 van de 523 ingestroomde codis-feiten in 2024 werd een afdoeningsbeslissing genomen (al dan niet in combinatie met andere feiten). Er werden 112 feiten door het OM (voorwaardelijk) geseponeerd. In 119 gevallen werd door het OM een strafbeschikking aangeboden. 281 keer werd een verdachte gedagvaard. Dat leidde bij 164 feiten tot een veroordeling en 20 keer tot een vrijspraak; 97 feiten moeten nog door een rechter worden beoordeeld.

CASUS: BURENRUZIE

Een vrouw heeft al langere tijd ruzie met haar onderbuurman omdat hij geur- en geluidsoverlast veroorzaakt. De vrouw heeft hierover geklaagd bij de huisbaas. Als de buurman hier achter komt, wordt hij boos en gaat hij bij de vrouw langs om haar te confronteren. Er ontstaat een woordenwisseling waarbij over en weer geduwd zou zijn. De buurman roept hierbij 'vieze buitenlander, ga terug naar je eigen land' tegen de vrouw. Zij doet aangifte van het incident, waarbij zij verklaart dat de man haar ook heeft bedreigd en geslagen. De man heeft van het OM voor eenvoudige belediging een strafbeschikking opgelegd gekregen met een geldboete van € 300. Het OM zag onvoldoende bewijs voor de mishandeling en de bedreiging.

AP Noord-Nederland, parketnummer 18-092416-24

9 Bijlage: Discriminatieartikelen in het Wetboek van Strafrecht

Artikel 90quater

Onder discriminatie of discrimineren wordt verstaan elke vorm van onderscheid, elke uitsluiting, beperking of voorkeur, die ten doel heeft of ten gevolge kan hebben dat de erkenning, het genot of de uitoefening op voet van gelijkheid van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden op politiek, economisch, sociaal of cultureel terrein of op andere terreinen van het maatschappelijk leven, wordt teniet gedaan of aangetast.

Artikel 137c

1. Hij die zich in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, opzettelijk beledigend uitlaat over een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de derde categorie.
2. Met dezelfde straf wordt gestraft degene die zich in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, opzettelijk beledigend uitlaat over een groep mensen als omschreven in het eerste lid:

- a. door het vergoelijken van een van de feiten als omschreven in de artikelen 3 tot en met 6, 7, tweede lid, en 8 tot en met 8b van de Wet internationale misdrijven of een van de feiten als omschreven in artikel 6 van het Handvest van de Internationale Militaire Rechtbank, gehecht aan het Verdrag van Londen van 8 augustus 1945;
 - b. door het ontkennen of verregaand bagatelliseren van een van de feiten als omschreven in de onder a genoemde artikelen, voor zover dat feit bij onherroepelijke beslissing is vastgesteld door een internationaal gerecht dat zijn rechtsmacht ontleent aan een verdrag waarbij het Koninkrijk partij is of door de Nederlandse rechter.¹³
3. Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een beroep of gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

Artikel 137d

1. Hij die in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, aanzet tot haat tegen of discriminatie van mensen of gewelddadig optreden tegen persoon of goed van mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun geslacht, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie.
2. Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een beroep of gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

¹³ Lid 2 is in werking getreden op 1 oktober 2024.

Artikel 137e

1. Hij die, anders dan ten behoeve van zakelijke berichtgeving:
 - 1°. een uitingen openbaar maakt die, naar hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden, voor een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap beledigend is, of aanzet tot haat tegen of discriminatie van mensen of gewelddadig optreden tegen persoon of goed van mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun geslacht, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap;
 - 2°. een voorwerp waarin, naar hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden, zulk een uitingen is vervat, aan iemand, anders dan op diens verzoek, doet toekomen, dan wel verspreidt of ter openbaarmaking van die uitingen of verspreiding in voorraad heeft;
2. Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een beroep of gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

Artikel 137f

Hij die deelneemt of geldelijke of andere stoffelijke steun verleent aan activiteiten gericht op discriminatie van mensen wegens hun ras, hun godsdienst, hun levensovertuiging, hun geslacht, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van de tweede categorie.

Artikel 137g

1. Hij die, in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf personen opzettelijk discrimineert wegens hun ras, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van de derde categorie.
2. Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

Artikel 429quater

1. Hij die in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf personen discrimineert wegens hun ras, hun godsdienst, hun levensovertuiging, hun geslacht of hun hetero- of homoseksuele gerichtheid wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste twee maanden of geldboete van de derde categorie.
2. Met dezelfde straf wordt gestraft hij wiens handelen of nalaten in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf zonder redelijke grond, ten doel heeft of ten gevolge kan hebben dat ten aanzien van personen met een lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap de erkenning, het genot of de uitoefening op voet van gelijkheid van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden op politiek, economisch, sociaal of cultureel terrein of op andere terreinen van het maatschappelijk leven, wordt teniet gedaan of aangetast.

